

Asia: VN/32207/2022

Arviomuistio etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

ETELÄ-SAVON KÄRJÄOIKEUDEN LAUSUNTO ETÄYHTEYDET OIKEUDENKÄYNNISSÄ -
ARVIOMUISTIOSTA

Yleistä:

Etäyhteyksien hyödyntämistä oikeudenkäynneissä on syytä tarkastella ja pitää ajan tasalla teknisen toimintaympäristön kehittyessä. Pääsäännön tulee kuitenkin olla jatkossakin edelleen se, että oikeudenkäynteihin osallistutaan henkilökohtaisesti läsnä olemalla. Poikkeukset edellä mainitusta pääsäännöstä tulee aina perustua viime kädessä puheenjohtajan harkintaan. Mahdollisten muutosten tulee olla hallittuja, jotta yleisesti saadaan kokemusta etäyhteyksien hyvistä ja huonoista puolista.

1) Tuomarin osallistuminen suulliseen käsittelyyn etäyhteydellä

Puheenjohtajan osallistuminen etäyhteydellä ei tule kyseeseen ottaen erityisesti huomioon puheenjohtajalle asetetut edellytykset oikeudenkäynnin ulkoisen kulun varmistamisesta sekä oikeudenkäynnin julkisuuskysymykset. Oikeudenkäynnin striimausta ei pidetä tässä vaiheessa realistisena vaihtoehtona.

Sen sijaan kokoonpanon muilla lainoppineille jäsenille tulisi olla mahdollisuus osallistua oikeudenkäyntiin etäyhteydellä, koska tämä olisi teknisesti ja käytännön tasolla verrattain vaivattomasti toteutettavissa. Nykyinen lainsäädäntö ei tätä mahdollista (KKO:2021:91 ja KKO:2021:92), vaikka kameratekniikka istuntosaleissa jo mahdollistaisi sen, että jäsenet pystyvät

näkemään salissa olevien kasvot ja että jäsenet näkyvät myös muille salissa läsnä oleville. Tätä mahdollisuutta puoltaisi myös kustannustehokkuuteen liittyvät seikat, koska jäsenen etäyhteydellä osallistuminen erityisesti matkakäräjillä vähentäisi matkustustarpeita.

Jäsenen etäosallistumisen mahdollisuus tulee arvioida kokoonpanossa erikseen, eikä etäosallistumisoikeutta tule käytännön syistä ulottaa lautamiehiin. Lainoppineen jäsenen etäosallistumismahdollisuuden tulisi siis perustua ennen kaikkea tapauskohtaiseen harkintaan, eikä esimerkiksi rikos- taikka asianimikkeeseen. Muutenkaan jäsenen etäosallistumista ei ole perusteltua sitoa lain tasolla tiettyihin reunaehtoihin, kuten rangaistusmaksimiin. Soveltuvuusharkinnassa on sen sijaan kiinnitettävä huomiota muihin tapauskohtaisiin seikkoihin, kuten esimerkiksi kuultavien lukumäärään ja yleisesti todistelun laatuun sekä teemoihin. Viime kädessä päätöksen tekee puheenjohtaja.

Etäyhteysosallistumisen tulee tapahtua asianmukaisesta ja siihen soveltuvasta tilasta ja huomioon on otettava myös kokoonpanon valmiudet etäyhteyslaitteiston käyttöön sekä yleisesti laitteiston toimintavarmuuteen liittyvät seikat.

2) Asianosaisen suostumus etäyhteyden käyttöön

Koska yllä todetun mukaisesti puheenjohtajan tulee olla jatkossakin läsnä istuntosalissa, on myös asianosaisella ehdoton oikeus tulla aina halutessaan henkilökohtaisesti istuntopaikalle. Sen sijaan lainoppineen jäsenen etäosallistumiselle ei ole perusteltua saada osapuolten erillistä suostumusta, vaikkakin laajemmissa jutuissa asiasta on syytä käydä keskustelua ja pyrkiä huomioimaan mielipiteet asianmukaisesti.

3) Todistelutarkoituksessa kuultavien henkilöiden etäkuulemista koskevien laissa säädettyjen lisäedellytysten tarpeellisuus

Nykysääntely mahdollistaa riittävän hyvin asianosaisten ja todistajien kuulemisen etäyhteydellä silloin kun se katsotaan soveliaaksi. Viimekätinen harkintavalta etäkuulemisen käyttämiselle on jatkossakin oltava puheenjohtajalla, eikä tulevalle lainsäädännöllä pidä kaventaa kyseistä oikeutta. Tässäkään harkinnassa ratkaisevaa ei ole esimerkiksi rikos- taikka asianimike.

4) Poissaolon seuraamukset etäyhteyksiä käytettäessä

Käytännön syistä lähtökohtana on edelleen pidettävä sitä, että etäkuulemiset tapahtuvat esimerkiksi toisen viraston / käräjäoikeuden tiloista, jolloin poissaoloseuraamusten käyttö on jo nyt mahdollista. Ns. kotikoneelta osallistumista on pidettävä sellaisena poikkeusjärjestelynä, ettei seuraamuksista tältä osin ole tarpeen säätää laissa erikseen. Laillisten esteiden arvioiminen (esimerkiksi internetyhteyksien kaatuminen) saattaisi olla kotikoneelta osallistuttaessa myös käytännössä mahdotonta.

5) Etäyhteyksien koskevan sääntelyn kokoaminen/yhdenmukaistaminen

Todetun mukaisesti suuria lainsäädännöllisiä muutostarpeita ei tällä hetkellä ole. Näin ollen uuden lain säätämiseksi ei myöskään ole välitöntä tarvetta, mutta sen sijaan etäkuulemista koskevien lainkohtien kokoaminen omiin OK:n / ROL:n lukuihin olisi perusteltua lainkäytön selkeysnäkökohdat huomioon ottaen.

Valmistellut: Käräjätuomarit Niko Kiviluoto, Eemeli Sillanpää ja Henriikka Tiainen

Laamanni Marja Virtanen

Mikkelissä 13.3.2023

Virtanen Marja
Etelä-Savon käräjäoikeus

Kiviluoto Niko

